

Wyrok z dnia 10 września 1999 r.

II UKN 101/99

Przeprowadzenie dowodu z dodatkowej opinii biegłych nie mieści się w granicach art. 224 § 2 KPC i jako niedopuszczalne bez otwarcia rozprawy na nowo (art. 316 § 2 KPC), prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 KPC).

Przewodniczący: SSN Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Teresa Romer, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 10 września 1999 r. sprawy z wniosku Barbary S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w L. o rentę inwalidzką z tytułu choroby zawodowej, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 grudnia 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 14 sierpnia 1997 r. [...] i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 4 czerwca 1998 r. [...] oddalił odwołanie Barbary S., której Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. decyzją z dnia 14 sierpnia 1997 r. odmówił przyznania prawa do renty z tytułu choroby zawodowej, ponieważ w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono jej niezdolności do wykonywania dotychczasowej pracy. Na podstawie opinii biegłego sądowego, lekarza specjalisty chirurga-ortopedy, Sąd ustalił, że aktualne nasilenie schorzeń istniejących u wnioskodawczyni nie powoduje, ani trwałej, ani okresowej niezdolności do pracy maszynistki, a ponadto: „(...) schorzenia te z dużą dozą prawdopodobieństwa nie są następstwem wykonywanego zawodu...” W konsekwencji Sąd przyjął, że w świetle art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 12

czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) brak podstaw prawnych do uwzględnienia odwołania.

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 1998 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił apelację wnioskodawczynie, uznając za prawidłowe zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji.

W kasacji, wniesionej na podstawie art. 393¹ pkt 2 KPC, zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenia art. 382, 224 § 2, 316 § 2 i § 1 KPC, które miały istotny wpływ na wynik sprawy. Wniosek kasacyjny zmierzał do jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Stosownie do art. 224 § 1 KPC zamknięcie rozprawy następuje wówczas, gdy sąd uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną, natomiast w myśl § 2 tego przepisu rozprawę można zamknąć również wówczas, gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany albo, gdy ma być przeprowadzony dowód z akt lub wyjaśnień organów państwowych, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną. Zgodnie z ustanowioną w art. 9 KPC zasadą jawności w postępowaniu cywilnym, skonkretyzowaną w art. 148 § 1 oraz 210 § 2 KPC postępowanie dowodowe przeprowadza się na rozprawie. Uchylenie zasady jawności może nastąpić jedynie na mocy przepisu szczególnego; takim jest przytoczony wyżej art. 224 § 2 KPC, który nie podlega wykładni rozszerzającej. Słusznie podniesiono w kasacji, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 224 § 2 KPC i 316 § 2 KPC, bowiem Sąd pierwszej instancji, w okresie pomiędzy zamknięciem rozprawy a ogłoszeniem wyroku w terminie odroczonym, przeprowadził dowód z uzupełniającej opinii biegłego. Zarzut ten znajduje potwierdzenie w aktach sprawy, w protokole rozprawy ostatniej przed ogłoszeniem wyroku oraz w dopisku na opinii biegłego. Przeprowadzenie dowodu z dodatkowej opinii biegłego nie mieści się w granicach przytoczonego wyżej art. 224 § 2 KPC, a jeżeli po zamknięciu rozprawy ujawniła się potrzeba przeprowadzenia jakiegokolwiek dowodu nie wymienionego w tym przepisie, to - zgodnie z art. 316 § 2 KPC - rozprawa powinna być otwarta na nowo. Przeprowadzenie

po zamknięciu rozprawy dowodu nie objętego dyspozycją art. 224 § 2 KPC jest niedopuszczalne bez otwarcia - stosownie do art. 316 § 2 KPC - rozprawy na nowo i stanowi nie tylko naruszenie tych przepisów, lecz powoduje nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 KPC, bowiem poprzez bezpodstawne odstępianie od zasady jawności rozpoznawania spraw zagwarantowanej art. 9 KPC, pozbawia strony możliwości obrony swych praw.

Chociaż w rozpoznawanej sprawie nieważnością dotknięte jest postępowanie przed Sądem pierwszej instancji i tego postępowania, w swej istocie, dotyczą zarzuty sformułowane w kasacji mimo, że zaskarżeniu kasacyjnemu podlega orzeczenie sądu drugiej instancji, to należy uznać, że zaskarżony wyrok, wydany z pominięciem obowiązku nałożonego na sąd rozpoznający apelację przez art. 378 § 2 KPC, również dotknięty jest nieważnością. Zdaniem składu rozpoznającego sprawę, przepis art. 393¹¹ KPC upoważnia Sąd Najwyższy do wzięcia z urzędu pod rozważenie nieważności postępowania niezależnie od tego, które stadium postępowania zostało nią dotknięte. Trudno bowiem zaakceptować pogląd, że skoro zaskarżeniu kasacyjnemu podlega określone w art. 392 KPC orzeczenie sądu drugiej instancji, to stwierdzając – z urzędu i poza granicami kasacji – nieważność postępowania Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do jej uwzględnienia tylko dlatego, że doszło do nieważności w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a w kasacji nie zarzucono naruszenia zaskarżonym orzeczeniem art. 378 § 2 KPC. Orzeczenie sądu drugiej instancji, w takiej sytuacji, nie konwaliduje dotkniętego nieważnością postępowania przed sądem pierwszej instancji. Za takim rozumieniem kognicji Sądu Najwyższego w zakresie stwierdzonej nieważności postępowania przemawia zarówno wykładnia gramatyczna art. 393¹¹ KPC, w którym wyjątku od zasady związania Sądu Najwyższego granicami kasacji, nie ograniczono do postępowania drugoinstancyjnego, jak i wykładnia celowościowa, że takie uprawnienie Sądu Najwyższego służy zapobieganiu uzyskiwania przez orzeczenia sądowe wydane z naruszeniem prawa powodującym nieważność postępowania, przymiotu powagi rzeczy osądzonej.

Stwierdzenie z urzędu nieważności postępowania uzasadnia uwzględnienie kasacji na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC bez potrzeby badania istnienia bądź braku związku przyczynowego między zdarzeniem powodującym nieważność, a wynikiem sprawy, zwalnia też Sąd Najwyższy od rozważania zasadności wskazanych podstaw i zarzutów kasacyjnych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie powołanych wyżej przepisów orzekł jak w sentencji wyroku.

=====